

Kdor bi se zanimal za sv. Viktorina, najde obširnejši popis v lepi slovenski knjigi sedanega lavantinskega knezoškca, ki je izšla na Dunaju l. 1888, nekaj podatkov pa tudi v knjizici g. M. Slekoveca, »Škofija in nadduhovnja v Ptuj«, izšla v Mariboru 1889.

Spomin šestnajststoletnice se bo v Ptuj obhajal od 2.—8. novembra. Sv. oče Pij X. je za to priložnost podelil popolni odpustek.

Naše kmetijsko šolstvo.

(Iz strokovnjaškega peresa.)

Smoter nižjih kmetijskih šol je v prvi vrsti usposobljenje kmetijskih sinov za umno kmetovanje na lastnih, navadnih, kmetijskih posestvih; še-le v drugi vrsti pride v poštev vzgajanje kmetovalcev, ki posvečajo svoje moči drugim, večjim posestnikom, koji jih vsprejemajo v službo kot najemnike, opravilnike, pristave itd. — Tu označenega namena bi nižja kmetijska šola ne smela prekoračiti; kajti s tem bi povzročila več zla nego haska.

Srednje in višje šole te vrste sploh, ki vzgajajo učence na temelju večje splošne naobrazbe, vsaj na podlagi izobrazbe nižjih ali tudi celih srednjih šol z zrelostnimi izpiti, stremijo seveda po višji stopnji strokovnega usposobljenja, nego nižja kmetijska šola, ki ji je z odstopno podlaga splošna ljudsko-šolska izobrazba. — Kakor pa ni iskati učenosti v ljudski šoli, ravnotako je sposobljenost za kmetijsko-strokovno dovršenost, ki ima strogo znanstveno podlago, v nižjih kmetijskih šolah nedosegljiva. Tekmovanje kmet. šol nižjih kategorij z višjimi je torej nesmisel, ki se češče zelo maščuje. Vspehi, ki se pri tem dosežejo, služijo pa jedino posamezniku zlasti tedaj, kadar preslepijo protekcija ali drugi motivi merodajne kroge. V kolikor so dobri stvari na škodo, v to imamo baš mi Štajerci več dokazov.

Da si pa more kmet svojega sina primerno vzgojiti kot samostalnega in dobrega — naslednika, treba mu je priskočiti na pomoč: tu se gre za sredstva, in če se tudi teh ima, računati je še s časom.

Običajno je na kmet. šolah, da dobivajo učenci ustanove; tako n. pr. so gojenci deželne sadjarske in vinarske šole v Mariboru dobili v šolskem letu 1899/1900 skupno 5778 K, oni deželne kmetijske šole v Grottenhofu 5400 K v gotovini itd. —, vsi pa tega tudi ne morejo biti deležni po potrebi. Pa nekaj je že, a vse še ne. Kmetu je kar več let težko izhajati brez sina, ki mu je lahko glavna opora zlasti v tej dobi, ko trpi veliko pomanjkanje človeških delavnih sil. Pametni kmetovalec se pa tudi opravičeno boji, da se sin v daljšem času, izročeni več ali manj tujim rokam, živeč pod tujim vplivom, tem lažje odtuji njemu in njegovemu delokrogu. Saj se to vidi pri gojencih kmet. šol, ki svoj namen češče zgrešijo, da si iščejo izven doma po svetu kruha, hrepeneč le po dobrih, navadno njih duševni obzor presegajočih službah. Domače kmetijstvo ima od takih

»In vendar je resnica, da se je v tem kraju in posebno pod tem drevesom odigral marsikateri grozovit prizor, kakor krvavo izdajstvo, napad, umor, brat je moril tukaj lastnega brata. Ta gruča zemlje tukaj pokriva kosti umorjenega; — ha! Vi se tresete! — Ali se bojite?«

»Vsekako ni tak kraj nič prijaznega«, mu mirno odvrnem. »Toda česa se naj bojim; ali mar napada?«

»Vi torej ne verujete na pošasti in duhove?«

»V navadnem ljudskem smislu ne!«

»In vendar; znabiti je ta šepet v teh vejah tožba tako grozno umorjenih žrtev; ko bi bilo to pripovedovanje o večnosti! Zakaj ne ršumimo, so li to tožbe, pretenje morilcem ali pa svarjenje pred duhovi, ki imejo tukaj svoje bivališče?«

(Dalje prihodnjič.)

»kulturnih pionirjev« bore malo koristi, in če ostanejo tudi v domači deželi. Nadarjeni kmet, ki se ni nikjer posebej učil kmetijstva, a pridno čita poučne strokovne spise, vsprejema rad dobre nauke in nasvete, zna samostojno misliti in presojati ter se sploh zanima za napredek, je svojim sosedom mnogo koristnejši, za kar imamo tudi več dokazov.

Med gospodarskimi vprašanji se dandanes premleva tudi splošna zahteva po skrajšanju vojaške službene dobe; to je vendar že znamenje, da ne kaže, jemati za predolgo dobo zmognih, delavnih, produktivnih močij kmetijstvu; zakaj bi se pa to godilo uprav tam, kjer velja: pomagati kmetijstvu!

Štipendij je premalo, torej naraščajo kmetu stroški razmerno z uporabljenim časom za strokovno izgojo njegovega sina na kmetijski šoli. Ako se zgoraj označeni namen te šole more doseči v krajšem času, tem boljše za posameznika pa tudi za celoto; kajti pri enakem številu ustanov bode teh podpor več učencev deležnih.

Važno vprašanje torej za nas: ali se more doseči na nižji kmetijski šoli smotru primeren vspeh tudi v manj nego treh letih? — Vsak veščak in naj si bode te ali one barve, če je pravičen, mora odgovoriti: v sedanjih razmerah dveletno šolanje na nižjih kmetijskih zavodih namenu in dejanskim potrebam zadošča popolnoma, kar je razvidno tudi iz sledečih izvajanj. — Očividna, nepotrebna, tendenciozna izjema dela se pa na Štajerskem.

Sramota je za vlado ali druge odločilne faktorje, ki skušajo zavode, namenjene splošnemu kmetijskemu pouku, pobarvati z gotovimi barvami v — politične svrhe. Trditi se sme, da taka vlada s sličnimi nameni je nasilna ter se sploh ne zaveda svoje zvišene zadače na tem polju.

Štajerska ni ravno dežela, ki bi se odlikovala po mnogih nižjih kmetijskih šolah, dasi narašča od dne do dne večja potreba po njih. Število takih strokovnih šol vseh kategorij na Avstrijskem je poskočilo v dobi 10 let (1890—1900) od 103 na 165, število učencev pa od 3075 na 5684. — Od vseh šol sta dve visoki, 19 višjih in srednjih ter 144 nižjih šol. — Po učnem jeziku je 70 nem., 63 češ., 17 polj., 6 nem.-češ., 3 sloven. (ako vračunamo tudi gospodinjsko šolo v Ljubljani, ki je društven zavod!), 2 ital., 1 srb.-hrv., 1 nem.-ital., 1 nem.-rut. in 1 nem.-rum.

Vse štiri šole na Štajerskem so nemške ter so bile ustanovljene:

1. dežel. kmet. šola v Grottenhofu 1867. leta,
2. dežel. sadj. in vin. šola v Mariboru 1872. leta,
3. drž. gozdarska šola v Gusswerku 1881. leta,
4. strokovna šola c. kr. vrtnarske držbe v Gradcu 1882. leta.

Prva ima 2 letnika ter posebej še pripravnico, druga 3 letnike (v prvem letniku baje tudi slovenski učni jezik?!), tretja en letnik in poslednja dva letnika.

Iz tega se dovolj jasno razvidi, da merodajnim činiteljem ni toliko za zdravo kmetijsko-strokovno izobrazbo naše mladine, ampak da jih preveva pri tem tisti dobro znani duh potujčevanja, germanizovanja. Dostaviti je še treba, da v celi Avstriji — razun par poljskih deželnih kmetijskih šol — nima niti ena nižja kmet. šola po več nego dva letnika, a vendar dosežejo določeni jim smoter.

Za nas prideta v poštev šoli v Mariboru in Grottenhofu. V letnem poročilu c. kr. poljedelskega ministrstva od leta 1900 beremo z ozirom na mariborsko šolo doslovno: »im 1. Jahrgange wird den slovenischen Zöglingen der Unterricht in ihrer Muttersprache erteilt.« — To se sicer lepo glasi, a vprašamo samo: koliko pa je resnice na tem, ko niti jeden strokovni učitelj ne razume slovenščine! Resnica je temveč, da se slovenski učenci morajo pošteno guliti nemščine, ki jim dela premnogo težav, predno morejo vsaj nekoliko slediti izključno nemškemu poučevanju. Ali je pa to v prosep strokovni naobrazbi? Nasprotno! Slovenski učenci zgublajo zlati čas z učenjem nemščine, strokovnega pouka

samega pa še dolgo ne morejo razumevati, marsikateri tudi zgubi veselje do stroke, in če se jim še tako krasno predava; po taki metodi se ne da poučevati zanimivo na kmet. šolah, ker sodi le bolj v gluhonemnico . . . Če ti mladeniči v treh letih šolo z dobrimi vspehi dovršijo, zahvaliti se morajo več svoji nadarjenosti in vstrajnosti nego taki šoli, v koji nima mesta slovenščina pri pouku. Nadalje je neovrgljiva resnica, da mora tretje leto zgubljati ravno slovenski gojenec radi tega, ker ne razume učnega jezika.

Ravno tako je v Grottenhofu, samo da je ta šola bolj odkritosrčna, ker ne govori javno o treh letnikih, ampak samo o dveh, — no in o pripravnici, ki je pa namenjena Slovencem. Torej tudi na tej šoli se mora slovenski učenec vbijati 3 leta, dočim nemškemu zadostuje dveletno šolanje.

Nedogledna je gospodarska škoda, ki jo trpi slovenski del Štajerske vsled takih kmet. šol že nad 30 let! Ali vseeno se gotovi ljudje zgražajo nad našimi zahtevami, liki bi nam delili milosti, ako sprejemajo tudi slovenske mladeniče v te zavode, za katere prispevamo več nego nemški sodeželani, po drugi strani pomagamo jim pa še iz največje zadrege; kajti resnično dejstvo je, da bi n. pr. na mariborski sadjarski in vinarski šoli bilo kmalu več učiteljev nego učencev, ako je ne bi pohajali ravno Slovenci.

Take vnebovpjioče krivice, ki jih trpi ena tretjina prebivalstva štajerskega, se pač morajo odpraviti takoj. To je pa mogoče le tem potom, da se mu da samostojna sloven. kmetijska šola z dvema letnikoma, ki bode dosegla ravno isti smoter, kakor označeni dve šoli s tremi letniki (za Slovence!) ali pa druge take šole po Avstrijskem.

Najnavadnejši kmet uvideva že dandanes, da samo »stara praksa« v kmetovanju ne velja več; kajti poleg pridnih rok treba je mnogo več zdravega pojmovanja in razumevanja, kakor v tistih »dobrih starih časih.« Do tega pridemo potom dobro organizovanih kmet. šol, kojih učni jezik pa mora biti materini jezik učencev. Omenjam na tem mestu slovensko kmet. šolo na Grmu pri Novem mestu, ki dosega zelo povoljne vspehe ter se od leta do leta razvija krasneje.

Na nižji kmetijski šoli se da torej učni smoter stvari primerno popolnoma doseči že v dveh letih, če le nima taka strokovna šola postranskega namena, učence vezbati tudi v predmetih, ki nimajo za kmeta-gospodarja kot takega pravega pomena, kojim se pa, če jih rabi ali se za nje zanima, sicer lahko priuči. Dovoršenih učenjakov pa niti dveletni niti triletni tečajji ne vzgojijo. Namen takih strokovnih šol je vendar, pokazati učencem pravo pot gospodarskega napredka, katero naj z gotovo žilavostjo takoj uberejo in po koji hodeč naj si nabirajo razne nove skušnje, uporabljajoč tiste temeljne vede, ki so si jih prilastili kot gojenci, vsprejemajoč nove nauke, ki pa naj jih umevajo ločiti v dobre in slabe ter jih tako tudi uporabljajo, in vse to v dobrem smislu spopolnjevanja. — Saj je bistvo njih podjetja tako, da se ne more nikoli reči; sedaj smo na vrhuncu, tu ostanemo, — temveč treba je upoštevati vse nove pojave na obširnem polju kmetijstva.

Da se pa razboriti učenci, ki niso več v otročjih letih, tekem dveh let povspnejo na primerno stopnjo usposobljenosti in zrelosti, o tem ni dvoma, ko vendar najdemo dokazov za resničnost te trditve v že obstoječih takih primerno urejenih šolah; objektivni opazovalec pa zasledi tudi premnogo plevela v vrstah gotovih nezdravih izrastkov tistih šol, ki skušajo na umeten način prekoračiti meje začrtanega jim delokroga.

Deželni zbor štajerski.

Železnica Zidanmost—Brežice.

Dne 23. oktobra je poslanec Žičkar vtemeljeval svoj predlog, naj deželni odbor ukrene potrebno, da se vpeljeta dva nova vlaka na tej železnični progji in se doseže